

ISSN
2334 - 8631

ZBORNİK RADOVA
NOVA NAUČNA EDUKATIVNA MISAO

1/2015

**NOMOTEHNIČKI
CENTAR
BEOGRAD
2015**

ZBORNİK RADOVA
NOVA NAUČNA EDUKATIVNA MISAO
1/2015

Izdavač
NOMOTEHNIČKI CENTAR BEOGRAD
2015
Salvadora Aljendea br. 14. Beograd
Tel. 064/315 64 67
065/67 95 340

Urednik
dr Zoran Birovljević

Korice, štampa i povež
Zoran Bakić

Grafičar specijalista

Kompjuterska obrada
Dušica Birovljević

ŠTAMPA
"NC" Beograd

Tiraž :
30

SADRŽAJ

1. mr.sc. Edin Čolaković, <i>Fenomen porezne utaje i porezna paradigma</i>	5
2. Aleksandar Mihajlović, diplomirani pravnik, <i>Menica – pojam, unifikacija i načela meničnog prava</i>	16
3. Marija Škrobo-Smajić, magistar menadžmenta, <i>Konkurentna prednost ostvarena kroz ključne kompetentnosti na primjeru Unicredit Bank BiH</i>	25
4. dipl. ecc Marija Radulović, master student, <i>Inovacije u funkciji diferenciranja hotelskog proizvoda i ostvarivanja konkurentne prednosti - primer: Specijalna bolnica za lečenje i rehabilitaciju "Merkur" Vrnjačka Banja</i>	36
5. Milan Damjanac, diplomirani filozof, <i>Dionizijski princip u Ničeovoj filozofiji i pojam pseudozdravlja</i>	43
6. Milka Mitrović, master profesor jezika i književnosti, <i>Razvijanje unutrašnje motivacije od prvog do osmog razreda osnovne škole</i>	56
7. Novak Stanišić, master pedagog, <i>Dečja igra u muzeju kao oblik učenja</i>	67
8. Jelena Despotović, profesor engleskog jezika i književnosti, <i>Engleska osnova upotrebe žargonizama u govoru mladih</i>	76
9. Dragana Petrović, <i>Maloljetnička delikvencija sa osvrtom na problem narkomanije</i>	87
10. Miloš Golijanin, <i>Multikulturalno društvo i tolerancija</i>	93
11. Stela Računica, MBA, <i>„Sindrom Superhika“ kao poremećaj u propagandi</i>	101
12. Ljiljana Žižić, diplomirani sociolog, <i>Education as a radical transformation</i>	106
13. Ljubica Drača, profesor engleskog jezika i književnosti, <i>A brief overview of second language Acquisition theories</i>	114
14. Ivan Stamenković, <i>The conflict of loyalties in shakespeare's coriolanus</i>	119
15. Dodatak Nomcentra	131

Apstrakt primljen: 21.01.2015.

Apstrakt prihvaćen: 03.02.2015.

Rad primljen: 09.02.2015.

Rad prihvaćen: 25.02.2015.

MENICA – POJAM, UNIFIKACIJA I NAČELA MENIČNOG PRAVA

Aleksandar Mihajlović, diplomirani pravnik²

Apstrakt: Hartija od vrednosti je isprava o građanskom pravu, koja je neposredno povezana sa ispravom, pa je korišćenje prava povezano sadržajem same isprave. Obeležje vrednosnog papira nalazi se u građanskopravnoj funkciji, koju vrši papir prilikom iskorišćavanja prava koje je u njemu zapisano. Prema drugom sličnom gledištu, kada se govori o vrednosnom papiru, najpre se misli na papir koji mora sadržati pravo koje je u njemu označeno, i to tako da ono ne bude samo procesne priode, već mora imati svoj građanskopravni element. Naravno da povezanost isprave i prava ne dolazi kod svih hartija od vrednosti u istoj meri do izražaja, već je bitno postojanje triju različitih okolnosti: pravo bez isprave uopšte ne nastaje; pravo se ne može preneti na drugog bez isprave; pravo se bez nje ne može ostvariti. Međutim, nije potrebno da sva ta tri elementa postoje kod jedne isprave da bi se ona mogla smatrati hartijom od vrednosti. Menica vodi svoje poreklo iz međunarodnog saobraćaja i kao kreditni instrument obezbeđuje privrednim društvima, pre svega prodavcima roba i usluga, sigurniju naplatu njihovih potraživanja za prodatu robu, odnosno izvršene usluge. S druge strane, privrednim organizacijama i društvima, kao kupcima roba i usluga, menica omogućava da lakše dođu do robnih kredita, jer se putem menice nudi veće obezbeđenje. Menica i bankama pruža bolji i sigurniji plasman. Kao kreditni i platni instrument, menica predstavlja sigurniji regulator dužničko-poverilačkih odnosa u privredi i unosi čvršće elemente poslovnosti između privrednih društava, prodavaca i kupaca.

Ključne reči: Hartija od vrednosti, menica, kreditni instrument, platni instrument.

***

PROMISSORE NOTES - CONCEPT, UNIFICATION AND PRINCIPLES OF LAW

Abstract: Securities is an instrument of civil law, which is directly linked to the document, the use of rights-related content of the document. The hallmark of the value of the securities is in civil law function which is performed when the paper used rights that is written in it. According to another similar view, when it is discussed about securities, first thoughts are that paper must contain a right that is marked in it, in such a way that it is not only altering process, but must have their own civil law element. Of course that connection between documents and law does not come with all of the securities in equal measure to the fore, it is essential to the existence of three different circumstances: without the right those documents in general does not occur; right cannot be transferred to others without documents; right without them can not be achieved. However, it is not necessary that all these

²Aleksandar Mihajlović, dipl. pravnik, student master studija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu
e-mail: aleksandarmihajlovic91@yahoo.com

three elements exist in a document that it could be considered as securities. Promissory note has its origins in international traffic and as a credit instrument provides corporates, primarily sellers of goods and services, secure payment of their claims for sold goods or rendered services. On the other hand, promissory notes allows business organizations and companies, as well as buyers of goods and services, easier access to the commodity loans because, securities are offering greater security. Bills and banks provide better and safer placement. As credit and payment instrument, a promissory note is a surer regulator debtor-creditor relations in the economy and brings stronger elements of efficiency between the companies, buyers and sellers.

Keywords: securities, promissory notes, credit instruments, payment instruments.

UVOD

Hartija od vrednosti je isprava o građanskom pravu, koja je neposredno povezana sa ispravom, pa je korišćenje prava povezano sadržanjem same isprave. Obeležje vrednosnog papira nalazi se u građanskopravnoj funkciji, koju vrši papir prilikom iskorišćavanja prava koje je u njemu zapisano. Prema drugom sličnom gledištu, kada se govori o vrednosnom papiru, najpre se misli na papir koji mora sadržati pravo koje je u njemu označeno, i to tako da ono ne bude samo procesne priode, već mora imati svoj građanskopravni element. Naravno da povezanost isprave i prava ne dolazi kod svih hartija od vrednosti u istoj meri do izražaja, već je bitno postojanje triju različitih okolnosti: pravo bez isprave uopšte ne nastaje; pravo se ne može preneti na drugog bez isprave; pravo se bez nje ne može ostvariti. Međutim, nije potrebno da sva ta tri elementa postoje kod jedne isprave da bi se ona mogla smatrati hartijom od vrednosti. Te okolnosti postoje kod pojedinih papira u različitim kombinacijama, a neka od njih može i nedostajati. O tome se odlučuje na nivou zakonskih propisa, koji postoje za pojedine vrste hartija od vrednosti. (Rastovčanin, P. 1970: 11)

Menica vodi svoje poreklo iz međunarodnog saobraćaja i kao kreditni instrument obezbeđuje privrednim društvima, pre svega prodavcima roba i usluga, sigurniju naplatu njihovih potraživanja za prodatu robu, odnosno izvršene usluge. S druge strane, privrednim organizacijama i društvima, kao kupcima roba i usluga, menica omogućava da lakše dođu do robnih kredita, jer se putem menice nudi veće obezbeđenje. Menica i bankama pruža bolji i sigurniji plasman. Kao kreditni i platni instrument, menica predstavlja sigurniji regulator dužničko-poverilačkih odnosa u privredi i unosi čvršće elemente poslovnosti između privrednih društava, prodavaca i kupaca. (Velizarić, D. 1965: Predgovor)

Dvadesetih godina prošlog veka, u domaćoj literaturi, poklanjala se posebna pažnja izučavanju menice i čeka. Videti primer: (Subotić, D. 1927, Vrbanić, J. 1929) Nestorović, u svom kratkom priručniku za učenike škola, ističe da „menica čini ogromnu uslugu u domaćoj i međunarodnoj trgovini u tri razna oblika“, kao: sredstvo kredita; zamenik (surogat) novca i naročita vrsta robe. (Nestorović, Đ. B, 1922: 1-3)

1. OPŠTI POJAM MENICE

Menica je hartija od vrednosti na određenu sumu novca, čije su potreštine, prenos i ostvarenje regulisani propisima meničnog prava, dok je menično pravo skup propisa o menici. Menično pravo je samostalna disciplina u okviru Poslovnog prava. Proučava norme koje regulišu pitanja forme, sadržine i dejstva menice, kao i pravne odnose koje uspostavljaju subjekti meničnog prava. Menično pravo deli se na objektivno i subjektivno.

Objektivno menično pravo proučava sve propise koji se odnose na menicu, a subjektivno menično pravo proučava sve propise koji se odnose na ovlašćenja koje objektivno menično pravo daje pojedincima (npr. meničnom poveriocu u odnosu prema svim potpisnicima menice). (Nestorović, Đ. B, 1922: 1-3)

U starijoj domaćoj literaturi navodi se i mišljenje da je menica jedan od načina kojim se utvrđuju prava i obaveze ljudi, koji se nalaze u nekakvom pravnom odnosu. Menica je, dakle, pismeno, kojim se utvrđuje obim prava i obaveza lica koji to pismeno sačinjavaju. Ta su lica menični učesnici i za razliku od ostalih isprava o dugu i uopšte o pravima i obavezama onih koji tu ispravu izdaju, iz menice se ne vidi, kakav je odnos između poverioca i dužnika prethodio njenom izdanju. Logično je pretpostaviti, da je onaj koji izdaje menično pismeno, to uradio zato što je od poverioca dobio odgovarajuću vrednost u robi ili gotovom novcu. Jednom izdato pismeno u obliku menice, predstavlja prava i obaveze za sva ona lica koja to pismeno izdaju, primaju, prenose, ili pored ostalih dužnika jemče poveriocu isplatu sume koja je u menici označena. Stoga, kako Knežević D. Zaključuje: menica je strogo formalna isprava, po kojoj se svaki njen potpisnik obavezuje da će, ispunjenjem izvesnih zakonskih uslova, njenom pritežaoцу – sopstveniku platiti svotu novca koja je u menici označena. (Knežević, D. 1932: 15) I drugi pisci, poput Vrbanića, na primer, jednostavno objašnjavaju nastanak i pojam menice. Tako, ovaj doktor prava 1929. godine objašnjava da je u svakodnevnom životu poznato da ljudi jedan od drugoga primaju novac, robu, pozajmljuju novac, ali se i obavezuju jedan drugome da u određenom roku povrate vrednost dobra, izraženu u novcu, odnosno pozajmljeni novac. Drugim rečima, jedan drugome daju dobra, daju novac na veresiju, na kredit. Davalac dobra, pozajmitelj novca ili će se zadovoljiti usmenim obećanjem primaoca dobra, novca (dužnika), da će ovaj svoju dužnost ispuniti, odnosno vrednost, novac, povratiti. Ili će, za veću sigurnost zahtevati od dužnika, neka mu pismeno posvedoči da je dobro, novac, primio i, ujedno obeća, da će u svoje vreme, određenu svotu novca platiti. U prvom slučaju govorimo o usmenoj, a u drugom slučaju o pismenoj veresiji (kreditu). Takva pismena svedočanstva mogu biti različita, a jedna vrsta ovakvih isprava je menica. Menica je isprava izdata u zakonskom obliku, kojom se neko pod meničnopравnom strogošću obavezuje da će isplatiti određenu svotu novca. Izdavalac menice (trasant) može se na isplatu ove svote obavezati da će je on sam lično isplatiti, ili naznačiti treću osobu koja će to za njega učiniti. U prvom slučaju menica se zove vlastita ili sopstvena, a u drugom slučaju trasirana menica, ili trata. (Vrbanić, J. 1929: 1)

Naš Zakon o menici ne daje definiciju menice, ali iz njegovih odredbi proizilazi da je menica pismena isprava izdata u propisanoj formi kojom jedno lice izdaje nalog drugom licu da u određeno vreme i na određenom mestu isplati označenu sumu novca licu imenovanom u tom pismenu (ili po njegovoj naredbi), obavezujući se i samo da je isplati, ako to ne učini lice kome je nalog upućen. Ovakva menica zove se vučena (trasirana) menica, za razliku od sopstvene menice, u kojoj se sam njen izdavalac obavezuje da će u određeno vreme i na određenom mestu isplatiti označenu sumu novca licu imenovanom u menici (ili po njegovoj naredbi). (Velizarić, D. 1965: 7)

Slično određenje menice navodi i D. Milenović, (Milenović, D. 2011: 527-528) pri čemu naglašava da ovakva definicija ne obuhvata sve bitne elemente menice, ali se iz njega mogu izvući određene karakteristike, koje joj daju obeležje sigurnog i brzog instrumenta plaćanja. D. Milenović navodi sedam osobina menice, (Milenović, D. 2011: 527-528) dok neki drugi pravni pisci navode pet. S. Milićević ističe da su to: menični formalizam;

inkorporiranost; menična strogost; solidarnost i samostalnost menične obaveze. (Milićević, S. 1981: 20, Bajalović, Lj. 1947: 26-27)

Menični formalizam ogleda se u tome što je Zakon o menici unapred propisao formu u kojoj se daju menične izjave, određujući neizmenjene uslove u kojima nastaje ili prestaje menično-pravni odnos. To znači da menica mora da sadrži sve sastojke koji su tim zakonom predviđeni kao obavezni, uključujući i to da je menica isključivo pismeni pravni akt. Trasirana menica mora da sadrži osam sastojaka koji su bitni za njeno postojanje: označenje da je menica; безусловan uput da se plati određena svota novca; ime lica koje treba da plati; označenje dospelosti; mesto gde plaćanje treba da se izvrši; ime lica kome se ili po čijoj se naredbi mora platiti; označenje dana i mesta izdavanja menice; potpis lica koje je izdalo menicu. Menična izjava ne može ni u kom slučaju da proizvodi pravno dejstvo ako je data usmeno.

Inkorporiranost označava da sve menične izjave zajedno s meničnim pismenom čine jednu nedeljivu celinu. U praksi je jasno da menična izjava data van meničnog pismenog ne proizvodi menično-pravno dejstvo i da menični poverilac ne može ostvariti svoja prava iz menice ako ne podnese dužniku i samu menicu.

Menična strogost se manifestuje u formalnopravnom, procesnom smislu i materijalnopravnom, stvarnom pogledu. Formalnopravni, procesni smisao menične strogosti ogleda se u većoj strogosti rokova, za dužnike i za poverioce, nego što je to kod građanskopravnih obaveza, u skraćenom i brzom meničnom postupku u kome se platni nalog donosi samo na osnovu onoga što proizilazi iz meničnog pismena bez saslušavanja dužnika, pa čak i bez isticanja mnogih prigovora koji su dozvoljeni u redovnom postupku. Materijalnopravna ili stvarna menična strogost ogleda se u tome što je meničnopravna obaveza apstraktna. Stavljanjem potpisa – odnosno jednostranim izjavama potpisnika na menici, nastaju obaveze dužnika da isplate naznačenu sumu, bez obzira da li je potpisivanju prethodio ili nije, neki pravni posao (ugovor o kreditu, na primer).

Menična solidarnost pretpostavlja solidarnu odgovornost svih potpisnika menice zajedno i svakog pojedinačno prema imaoocu ove hartije od vrednosti. Ipak, jedna od specifičnosti menične solidarnosti ogleda se u tome što se samo akceptant (kod trasirane menice) ili izdavalac sopstvene menice javlja kao glavni dužnik, a ostali menični potpisnici odgovaraju tek u slučaju ako glavni dužnik odbije da isplati menicu u roku dospelosti. Ako jedan od potpisnika isplati obavezu iz menice, onda on stiče pravo potraživanja od svih onih dužnika čiji su potpisi prethodili njegovom. Međutim, ostali obveznici, čiji potpisi stoje iza potpisa lica koje je isplatilo menicu, oslobađaju se obaveza iz tako isplaćene menice.

Samostalnost menične obaveze ogleda se u tome što se menična izjava, potpis jednog lica, kojom potpisnik prihvata obavezu iz menice, procenjuje nezavisno od potpisa drugih lica. To znači da u slučaju lažnog potpisa nekog lica ili potpisa poslovno nesposobnog lica na menici, svi drugi obveznici, čiji su potpisi ispravni, ostaju u obavezi. Stoga, Milićević zaključuje da se potpisivanjem menice, meničnom izjavom, kod svakog dužnika stvara samostalni menično-pravni odnos, obavezujući se neposredno prema svakom poštenom i zakonitom imaoocu menice, nezavisno od nevažnosti potpisa drugih lica. (Milićević, S. 1981: 20-21)

Sličnu podelu zastupa i D. Milenović. Ova autorka ističe sedam bitnih osobina menice. Najpre, kao prvo, menica je hartija od vrednosti po naredbi, prema odredbama zakona, s određenim izuzecima („rekta“ klauzula). Drugo, menica je obligaciono-pravna hartija od

vrednosti, jer se potraživanje u njoj naznačeno odnosi na isplatu određenog novčanog iznosa. Treće, menična obaveza je apstraktnog karaktera, jer je odvojena od osnovnog posla radi koga je nastala. Četvrto, menica je strogo formalna hartija od vrednosti. Peto, menica je prezentaciona hartija od vrednosti, jer pravo iz hartije može vršiti samo ono lice koje je u mogućnosti da o roku dospelosti hartije prezentira njenom izdavaocu ili drugom dužniku („tražljiva obligacija“). Šesto, predstavlja osobinu inkorporiranosti menice, i sedmo, menične obaveze imaju fiksni karakter, jer meničnog dužnika obavezuje samo ono što je upisano u meničnu ispravu. (Milenović, D. 2011: 527-528)

2. UNIFIKACIJA MENIČNOG PRAVA

U oblasti međunarodnog privatnog prava postoji davno iznešena ideja da se stvori jedno zajedničko, svetsko građansko pravo, čime bi se rešile mnoge poteškoće i pitanja koja su vezana za međunarodno privatno pravo, odnosno pitanja kako će domaći sud u pojedinom konkretnom slučaju presuditi u pravnom odnosu koji je nastao u inostranstvu, ili u kome su učestvovali stranci, ili koji je inače u nekom odnosu s inostranom državom, u kojoj se primenjuju drugačije norme građanskog prava. Kako ističe Rastovčanin, nije moguće stvoriti takvo pravo. (Rastovčanin, P. 1970: 33)

Da li je, stoga, moguće govoriti o unifikaciji meničnog prava? Odnosno, da se ujedine pojedine odredbe, vezane za menicu, (opširnije: Knežević, D. 1932: 11-12) na međunarodnom nivou, što bi bilo kulturno nasleđe modernih država. Kao bitne, mogu se navesti dve konferencije o meničnom pravu, održane u Hagu 1910. i 1912. godine. Prvu konferenciju sazvala je holandska vlada 1910. godine, na podstrek nemačke i italijanske vlade. Na njoj su učestvovala 32 države, preko svojih delegata. Na francuskom jeziku, na prvoj konferenciji su sastavljena dva početna osnova. Osnova jedinstvenog meničnog zakona za sve države i osnova konvencije (sporazuma) država o unifikaciji meničnog prava. Ove su polazne pretpostavke poslate svim državama učesnicama, da bi ih proučile i dale svoje primedbe i predloge. Nakon toga, sazvana je druga konferencija u Hagu 1912. godine, na kojoj je bilo zastupljeno 37 država. Tu su prihvaćeni: Pravilnik (Reglement) jedinstvenih propisa i Konvencija kojom se države obavezuju da će ovaj pravilnik uvesti kao nacionalni zakon u svojim zemljama. Pored toga, tom Konvencijom je priznato pravo državama da u svojim nacionalnim zakonima mogu odstupiti u nekim propisima koji su tačno navedeni. Konvenciju je potpisalo 27 država, među njima i Austrougarska monarhija i Kraljevina Srbija. Nisu je potpisale Engleska i Severna Amerika. Usled Prvog svetskog rata ovaj rad Haških konferencija i postignuti sporazum nisu doveli do definitivnih rezultata.

U staroj Jugoslaviji bio je na snazi jedinstveni Zakon o menici od 29. 11. 1928. godine, koji je rađen na osnovu haškog Pravilnika. (*Menični zakon Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 29. novembra 1928. godine*, 1929: 13-108) Ovako doneseni zakon, neki od pravnika toga doba kod nas, nazivali su kao „sretnu okolnost našeg zakonodavca, da je za temelj novom jedinstvenom zakonu o mjenici uzeo Pravilnik, kako ga je u svrhu unifikacije mjeničnoga prava g. 1910. pripremila, a g. 1912. konačno utvrdila i usvojila međunarodna konferansa, održana u Hagu. U jednu je ruku time rješio na vrlo spretan način opreke, koje su u pogledu mjeničnopravnog shvaćanja, teorije i prakse, postojale u našoj državi između zakona, sljedbenika germanskog sistema mjeničnog prava i onih romanskoga sistema“. (Stražnický, M. 1929: 5)

Rad na unifikaciji meniĉnog prava produŹila je Liga naroda u Źenevi, koja je sazvala konferenciju 1930. godine. Rezultat toga rada je Konvencija o jedinstvenom zakonu o menici (Loi uniforme), s rezervama koje se dozvoljavaju drŹavama potpisnicama (22 drŹave), u pogledu nekih normi jedinstvenog zakona, a te su norme navedene u izreci, zatim Konvencija o taksama i Konvencija o sukobu zakona.

Konvencije je potpisala i Kraljevina Jugoslavija. Prema preuzetoj obavezi, Kraljevina Jugoslavija je 1. septembra 1932. godine morala da ratifikuje konvenciju i, takoĊe, da u tom roku saobrazi svoj meniĉni zakon iz 1928. godine jedinstvenom zakonu. Ratifikacija je izvršena 1935. godine, ali nov meniĉni zakon nije donesen. (Rastovĉanin, P. 1970: 34)

Inaĉe, prva pravna pravila koja se odnose na menicu i meniĉne poslove obeleŹio je u Srbiji i kao vaŹeće utvrdio Zakonik trgovaĉki za KnjaŹevstvo Srbiju. Miloš Obrenović Prvi Knjaz Srpski, uz saglasje Soveta, a na predloŹenje Narodne Skupštine, konstatovao je proglašavanje ili promulgaciju, odnosno akt kojim vladalac konstatuje da jedan zakon, koji je on već potvrdio, postoji i kojim izdaje nareĊenje da se izvršuje, 26. januara 1860. godine. U to vreme, trgovaĉko pravo je definisano kao skup privatno-pravnih pravila, koja se odnose na trgovce i sve privatnopravne odnose u koje oni, povodom trgovine, dolaze s proizvoĊaĉima, potrošaĉima i meĊu sobom, pa i usled upotrebe menice. Zakonik trgovaĉki je sadržao i pravna pravila koja se odnose na menicu, u Gl. Šestoj, koja je nosila naziv: „O menici uopšte“. (Gloginić, A. 1995: 3)

U bivšoj SFRJ na snazi je bio Zakon o menici od 12. decembra 1946. godine,³ sa izmenama i dopunama iz 1965. godine. Taj Zakon je donesen na osnovu Źenevskih konvencija. Pošto je Źenevska konferencija samo produŹila rad Haških konferencija, jasno je da je Zakon o menici iz 1946. godine sliĉan Zakonu iz 1928. godine, koji je raĊen na osnovu Haškog pravilnika. Taj se Zakon razlikovao tek u nekim detaljima od Zakona iz 1928. godine, koji je raĊen na osnovu Haških konvencija. (Rastovĉanin, P. 1970: 35-36)

Kod nas, u Republici Srbiji, na snazi je Zakon o menici iz 1946. godine, (*Zakon o menici*, "Sl. list FNRJ", br. 104/46, "Sl. list SFRJ", br. 16/65, 54/70 i 57/89, "Sl. list SRJ", br. 46/96 i "Sl. list SCG", br. 1/2003 - Ustavna povelja) s izmenama i dopunama koje su usledile nakon toga. Ovaj Zakon menjan je i dopunjavan više puta: 1965, 1970. i 1989. i 1996. godine. Propisi o menici sadržani u ovom Zakonu primenjivali su se i u SRJ. U toj novonastaloj drŹavi doneta su dva podzakonska akta o menici: Odluka o jedinstvenom meniĉnom blanketu i Odluka o puštanju u opticaj, prodaji, zameni i povlaĉenju iz opticaja jedinstvenog meniĉnog blanketeta. (Gloginić, A. 1995: 7) Osim toga, vaŹno je napomenuti i druge podzakonske akte, kao što je: Pravilnik o protestnim registrima; propisi drugih zakona na koje upućuje Zakon o menici (propisi graĊanskog ili poslovnog zakonodavstva o tome ko se može meniĉno obavezivati) u kojima su sadržane i odredbe o drugim pitanjima koja se odnose na menicu, a Zakon o menici ne upućuje na njihovu primenu (odredbe Zakona o platnom prometu koji reguliše i pitanje plaćanja menice preko banaka). Pojedini posebni zakoni upućuju na primenu izvesnih odredaba Zakona o menici. Na primer, na ĉek se, shodno njegovoj pravnoj prirodi, primenjuju i izvesni propisi Zakona o menici, a kolizione norme Zakona o menici ukazuju na to da se na pravni odnos sa stranim elementom u odreĊenim sluĉajevima primenjuje strano pravo. (Gloginić, A. 2010: 72)

³ Odmah po donošenju ovog Zakona, pravna literatura obogaćena je knjigama o menici, na primer: Bajalović, Ljubomir, (1947), Meniĉno i ĉekovno pravo FNRJ, Beograd: Izdanje Izdavaĉke sekcije akcionog odbora studenata Beogradskog univerziteta.

3. NAČELA MENIČNOG PRAVA

Saobrazno osnovnim osobinama, odnosno karakteristikama koje proizilaze iz određenja menice, može se zaključiti da u meničnom pravu postoje opšta načela, najviši i najširi pojmovi-normativno-pravni temelji, na kojima su zasnovani pravni propisi o menici. Na tim načelima zasnovane su i Ženevske konvencije o menici i Zakon o menici iz 1946. godine.

Načelo pismenosti (formalnosti) menice – menica je pismeni pravni akt. Nikakva meničnopravna obaveza ne može postojati bez postojanja meničnog pismena. Nije dovoljno samo dati pismeno menične izjave, već je neophodno da su one date u formi koju propisuje Zakon o menici, a to znači da menica mora da sadrži sve one sastojke koji su tim Zakonom predviđeni kao obavezni.

Načelo inkorporacije - sve menične izjave i menično pismeno čine jednu celinu. Nijedan menični poverilac ne može ostvariti svoja prava iz menice, ako ne podnese dužniku i samu menicu. Stoga, svako odvajanje izjave od meničnog pismena – davanje menične izjave van meničnog pismena, u zasebnom aktu, može povući ništavost menice ili pojedinih meničnih izjava.

Načelo fiksne menične obaveze – za sadržinu i obim menične obaveze merodavno je samo ono što se nedvosmisleno vidi iz meničnog pismena. Postojanje, sadržina i obim menične obaveze procenjuju se samo na osnovu meničnog pismena, a ne na osnovu drugih dokaza.

Načelo menične solidarnosti – za obaveze po menici odgovaraju svi menični dužnici solidarno. Svaki potpisnik na menici jemči da će menica biti isplaćena o roku od strane glavnog dužnika i da će je svaki od njih isplatiti sam u punom iznosu, ukoliko to ne učini glavni dužnik.

Načelo samostalnosti menične obaveze – svaka menična izjava ceni se u pogledu njene ispravnosti nezavisno od ostalih meničnih izjava, na primer:

- ako je potpis izdavaoca menice nevažeći, iz bilo kog razloga, ostali menični potpisnici ostaju u punoj meničnoj obavezi, ili
- ako je na menici bilo koji od potpisa lažan, svi potpisnici čiji je potpis ispravan ostaju u obavezi.

Ovo načelo u Zakonu o menici glasi: „Iako se na menici nalaze potpisi lica koja su nesposobna da se menično obavežu, ili lažni potpisi ili potpisi izmišljenih lica, ili potpisi koji iz ma kojeg drugog razloga ne obvezuju lica koja su potpisala menicu, ili u ime kojih je ona potpisana, ipak su obaveze ostalih potpisnika punovažne“ (čl. 7).

Načelo neposrednosti – svaki menični dužnik, kada potpiše menicu, ne odgovara za isplatu samo onom licu kome je predao menicu sa svojim potpisom, već odgovara svakom savesnom pritežaoцу menice, kao da je s njim u neposrednom dužničkom odnosu. Stoga, svaki savestan pritežalac menice može tražiti naplatu meničnog iznosa od svakog meničnog dužnika, po svome izboru, bez obzira na kome je mestu njegov potpis na menici, što će se verovatno odnositi na menično najpaltežnijeg. (Velizarić, D. 1965: 8-10, Milenović, D. 2011: 537-543)

4. ZNAČAJ I ULOGA MENICE (Zaključna razmatranja)

Menica, kao instrument plaćanja i obezbeđenja plaćanja, u korišćenju ima tri osnovne funkcije: instrument plaćanja; instrument obezbeđenja plaćanja; kreditni instrument.

Menica kao instrument plaćanja je sposobnost menice da njenom imaoocu dà pravo da menicom vrši plaćanje svojih obaveza prenošenjem prava iz menice na svog poverioca. Ako je poverilac za isporučena dobra primio od svog dužnika menicu sa određenim rokom plaćanja, do isteka roka za naplatu, on može menicom da vrši plaćanje svojih obaveza poveriocima putem indosamenta, odnosno prenosom prava iz menice na svog poverioca. Dakle, prenošenjem prava iz menice putem indosamenta sa jednog na drugo lice, omogućuje se da se jednom menicom izvrši više plaćanja, odnosno da se menica od dana izdavanja pa do roka njenog dospeća za naplatu, koristi kao instrument plaćanja. Ukoliko je na menici u delu gde se navode podaci o poveriocu – remitentu stavljena klauzula „ne po naredbi“, takva se menica ne može prenositi putem indosamenta.

Prvi prenosilac menice prilikom indosiranja menice uvek je remitent, koji se pri indosiranju naziva indosant. Indosant vrši prenos po menici tako što na poleđini meničnog blanketa, počev od vrha menice suprotno do talona upisuje tekst:

„Umesto nama platite po naredbi uz navođenje pravnog lica – indosatora, na koga se prenosi menica i pravo iz menice, odnosno navodi firmu, sedište i adresu indosatora. Posle ovog teksta indosant – raniji poverilac po menici navodi mesto i datum indosiranja, svoju firmu, sedište i adresu, stavlja pečat i potpis ovlašćenog lica.“

Menica kao instrument obezbeđenja plaćanja koristi se kada poverilac za isporučena dobra ili odobren kredit zahteva od svog dužnika da mu preda popunjene menice na rok dospeća svake rate po kreditu. Ako dužnik ne plati određenu ratu, poverilac traži naplatu potraživanja podnošenjem menice na naplatu. Najčešći slučaj korišćenja menice za obezbeđenje naplate je kod potrošačkih i stambenih kredita, gde davalac kredita svoje potraživanje obezbeđuje menicom.

Menica kao kreditni instrument koristi se prilikom davanja kredita fizičkim i pravnim licima, kada se menica koristi kao osnovni dokument na osnovu kojeg poverilac vrši naplatu potraživanja od svog dužnika. Naime, menica sadrži sve elemente koji su neophodni da se u propisanom roku naplati dospelo potraživanje od dužnika po datom kreditu. U nominalnu vrednost menice uključena je i kamata od dana kada je kredit pušten u opticaj do roka određenog za naplatu, odnosno ukupan iznos koji dužnik koristi u vidu kredita. (Velizarić, D. 1965: 7-8)

LITERATURA

- Bajalović, Lj., (1947) *Menično i čekovno pravo FNRJ*, Beograd: Izdanje Izdavačke sekcije akcionog odbora studenata Beogradskog univerziteta;
- Gloginić, A., (1995), *Priručnik o primeni Zakona o menici*, Beograd: Službeni glasnik;
- Gloginić, Aleksandar, (2010), *Leksikon meničnog prava*, Beograd: Službeni glasnik;
- Knežević, D., (1932) *Menično i čekovno pravo*, Beograd: Beogradska trgovačka omladina;
- Milenović, D., (2011), *Poslovno pravo*, Niš: Centar za publikacije Pravnog fakulteta u Nišu;
- Milićević, S., (1981), *Hartije od vrednosti – menica i ček*, Beograd: Savremena administracija;
- Menični zakon Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 29. novembra 1928. godine*, (1929), Zbirka zakona protumačenih sudskom i administrativnom praksom, sv. 110, Beograd: Izdavačka knjižarnica Gece Kona;
- Nestorović, Đ. B., (1922) *Menica i ček*, Beograd;
- Rastovčanin, P., (1970), *Vrijednosni papiri mjenica i ček*, Zagreb: Informator;
- Subotić, D., (1927), *Seljak i njegova pasivna menična sposobnost*, Beograd;
- Stražnický, M., (1929), *Tumač Zakona o mjenici od 29. novembra 1928.*, Zagreb;

Velizarić, D., (1965), *Priručnik za primenu propisa o menici i čeku*, Beograd: Službeni list SFRJ;

Vrbanić, J., (1929), *Mjenično pravo Kraljevine SHS*, Zagreb: Tisak i naklada jugoslovenske štampe d.d.

Zakon o menici, "Sl. list FNRJ", br. 104/46, "Sl. list SFRJ", br. 16/65, 54/70 i 57/89, "Sl. list SRJ", br. 46/96 i "Sl. list SCG", br. 1/2003 - Ustavna povelja.

KRATKA BIOGRAFIJA:

Alksandar Mihajlović rođen je 24.11.1991. godine u Nišu. Diplomirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu. Trenutno je student master studija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu.